

Hvaler Senterparti

Partiprogram 2023-2027

Om Senterpartiet

- Senterpartiet er et verdikonservativt parti med en sosial profil.
- Senterpartiet vil at Norge skal bygge sin framtid på de kristne grunnverdier, humanistiske verdier i pakt med disse, og et levende folkestyre.
- Målet for Senterpartiets politikk er å skape et fellesskap av frie, selvstendige mennesker der rettferdighet, trygghet og likeverd er bærende prinsipper.
- Senterpartiet mener at den enkeltes ansvar og plikter som medlem av et fellesskap er rammen om den personlige frihet.
- Senterpartiet vil ha et samfunn som forvalter vår rike natur- og kulturarv med respekt og til beste for vårt felles livsmiljø.

Hva ønsker vi for Hvaler?

- Vi vil at Hvaler skal være en selvstendig kommune det er godt å bo i. Det skal være et aktivt næringsliv og mange arbeidsplasser på Hvaler.
- Hvalersamfunnet skal være levende og aktivt hele året, med et rikt kulturliv og tilbud til innbyggerne i alle aldre.
- Vi skal være en moderne framtidsrettet bygd som samtidig beholder vår særegne natur, skjærgård og kulturlandskap, samt tar vare på våre historiske verdier.
- NÆRHET til folk og tjenester må være kommunens viktigste fortrinn. Nærhet gir også grunnlag for økt TILLIT. Vi ønsker en "tillitsreform" både sentralt og lokalt, som gir økt status til de offentlig ansattes kompetanse. Med mindre søkelys på rapportering og detaljstyring frigjøres ressurser til reell verdiskapning.

Befolkning og bosetning

Hvaler har en større utfordring enn landsgjennomsnittet når det gjelder alderssammensetning. Mange ønsker å bo her, men fordi pendlerveien blir for lang blir ikke flyttingen realisert før ved pensjonsalder. Dette gir økte priser drevet av kapitalsterke eldre. Vi mener at kommunen må søke å utjevne dette for å sikre inntekter og grunnlag for gode tjenester fremover.

Hvalers kvaliteter som bosted er knyttet til spredt bebyggelse med små sentra rundt havnene. Nærhet til sjøen og naturen med muligheter for båtliv er viktig for de fleste. Utviklingen på Hvaler må bygge videre på dette.

Vi ønsker å styrke bosettingen i de deler av kommunen som har svakest befolkningsgrunnlag. Det betyr at vi ikke aksepterer regelverk som styrer all utbygging til sentra/grendesentra.

Hvaler Senterparti vil at:

- det må prioriteres bygging av mindre hus og leiligheter i lavere prisklasse, samt tilrettelegges for unge og nyetablerte ved å involvere utbyggere som tilbyr gunstige løsninger for dette.
- det skal jobbes langsiktig for å få tilbake det lokale politikontoret på helårsbasis.
- alle vedtak som tilbakefører service- og tjenestefunksjoner som er blitt borte fra kommunen eller distriktet støttes.
- Hvaler skal ha en moderat vekst i folketallet.
- det legges til rette for spredt boligbygging innenfor etablerte boligområder, og jobbe for å få dette inn i Kommuneplanen.
- det søkes løsninger for prosjekter ved å bringe dem til politisk behandling.
- boligbygging skal ikke skje på dyrket mark.
- 0-konsesjon opprettholdes.
- det skal ikke åpnes for bygging av flere private hytter i utmark.
- det må jobbes aktivt for å vitalisere kommunens små grender.
- ny bebyggelse skal tilpasses lokal byggeskikk og landskapet.
- det bør være kortest mulig avstand mellom båt plass og bosted.
- det tillates omdisponering av eldre bygg til boligformål.

Barn og unge

Hvaler skal ha barnehager og skoler som gir barna trygge og gode oppvekstvilkår. Sammen med en desentralisert boligbygging vil det vitalisere hele Hvaler. Ved å fokusere på at vi er en bygd med mange verdifulle kvaliteter, men samtidig nær byen, vil vi virke forlokkende på barnefamilier.

Det er det offentliges ansvar å drive skole. Vi vil at de kommunale barnehagene skal gi det beste tilbudet til våre barn. Private barnehager skal ha tilsvarende kompetanse som de kommunalt drevne.

Hvaler Senterparti vil:

- at våre barn sikres trygge skoleveier. Skolebusser skal ha høyt

sikkerhets-og trygghetsfokus med voksenfølge etter behov.

- jobbe for et rusfritt ungdomsmiljø.
- arbeide for at kommunen har en godt fungerende skole.
- støtte tiltak som reduserer skadevirkningene etter nedleggingen av Floren og Åttekanten.
- ha et kommunalt barnevern på Hvaler i tett samarbeid med Fredrikstad.
- ha full barnehagedekning med åpent inntak.
- sikre unge trygg hjemtransport på kveldstid.
- støtte aktivt opp om alt organisert barne- og ungdomsarbeid, som idretten og fritidsklubben.

Helse og omsorg

Kommunen må gi sine innbyggere et godt tilbud innen helse og omsorgstjenestene. Eldre mennesker må sikres et fullverdig tilbud gjennom hele "pleietrengetiden". Yngre pleietrengende må få egne tilbud tilpasset deres alder, funksjon og behov.

Hvaler Senterparti vil:

- utrede hvordan vi skal løse morgendagens eldreomsorg. Eldrebølgen er her og vi må ha en klar strategi på hvordan denne skal løses.
- arbeide for et fleksibelt tjenestetilbud med størst mulig grad av valgfrihet til tjenestene med særlig vekt på trygghet og menneskelig kontakt. Å bo hjemme kombinert med en god hjemmetjeneste og ny velferdsteknologi må prioriteres.
- at sykehjem skal være kommunalt drevet og ikke konkurranseutsettes.
- ha et godt system med intervjuer av mulige pleietrengende, slik at kommunen sammen med disse kan legge et løp for et personlig tilrettelagt tjenestetilbud.
- arbeide for nok sykehjemsplasser og tilrettelegge for eldrekollektiv.
- jobbe med forebygging og eldretrim. Aktiv på dagtid må bygges ut. Tilrettelegge for gode transportløsninger internt i kommunen.
- satse på kompetanseutvikling av ansatte innen pleiesektoren, og bedre arbeidsmiljøet, bemanningen og IT-kompetansen.
- ha mer søkelys på psykisk helse og unge, bl.a. treffsteder og nærmiljøanlegg.

Næringsliv

Flest mulig bør ha arbeid innenfor kommunens grenser. Alle som driver en virksomhet må møte en åpen og positiv kommune. Hvaler har en stor service- og handelsnæring, og mange håndverksbedrifter som gir grunnlag for mange arbeidsplasser og skatteinntekter. Primærnæringene fiske, havbruk og jordbruk må få utvikle seg best mulig, med anledning til tilleggsvirksomheter som enkle turistprosjekter og ”grønn omsorg”. Turist- og servicenæringen må gis gode forhold, med respekt for naturen, lokal kultur og de som bor og arbeider i kommunen.

Hvaler Senterparti vil at:

- næringsdrivende i Hvaler opplever kommunen som en aktiv medspiller.
- de som ønsker å etablere virksomhet på Hvaler må få hjelp og støtte i kommunen for å komme i gang.
- kommunen via næringssjef bør være rådgivende og en støtte overfor næringslivet, spesielt de små håndverk- og servicebedriftene.
- det legges til rette for fiskerinæringen i alle aktuelle havner.
- det finnes tilstrekkelig kaiplasser for fiskerne i havnene, og kommunen må tillate fiskebåter å ha liggeplass nært bosted.
- Bidra til opprettholdelse av fiskeri som en prioritert næring på Hvaler.
- kommunen støtter opp under ungdomsfiskerordning for rekruttering til fiskeri, gjennom både opplæring og lærlingplasser.
- det skal være svært restriktivt med omdisponering av all dyrket mark til næringsformål.
- det tilrettelegges for tilleggsnæringer innen turisme og service, herunder bygging av utleiehytter i mindre skala tilknyttet landbrukseiendommer.
- det utarbeides en beitebruksplan for arealer hvor husdyrbeiting har prioritet.
- det må tillates bruksendring av eldre bruks- og bodbebyggelse til ny næring.
- større utbygginger av turistanlegg avvises. All erfaring tilsier at dette ikke vil gi kommunen ønsket effekt. Mindre anlegg med vekstpotensiale, og utvidelse av fungerende anlegg støttes.
- Nye næringsbygg, herunder turistanlegg og hoteller, skal tilpasses terreng, landskap og lokal byggeskikk.
- Nye større turistanlegg tillates ikke utenom etablerte områder, urørte områder er et knapphetsgode som skal bevares i størst grad.
- Tilkoblingsavgift vann og avløp til næringseiendom bør beregnes som en fast avgift, og ikke basert på byggets grunnflate som i dag.

Kultur og sportsaktiviteter

Kultur og sportsaktiviteter må gis gode forhold på Hvaler. Kultur gir folk røtter og tilhørighet og virker stabiliserende på både enkeltmennesker og et samfunn i endring.

Vi ønsker at aktiviteter spres geografisk rundt i kommunen for å gi aktivitet og engasjement i hele kommunen.

Hvaler Senterparti vil at:

- det satses sterkt på Hvaler som kunstnerkommune.
- kommunen gir lag og foreninger hjelp og råd med søknader og planlegging av nye prosjekter.
- kommunen gir lag og foreninger økonomisk støtte.
- kulturskolen skal utvide tilbud og omfang.
- bibliotektilbudet opprettholdes.
- det legges til rette for å bevare og anlegge mindre anlegg som for eksempel ball-binger og lekeplasser rundt om der folk bor.
- folkehelseprosjekter som lysløyper, isbaner, turstier etc. holdes ved like og bygges ut.

Lokaldemokrati og folkestyre

Det er Hvalers innbyggere som skal styre kommunen gjennom valg og representasjon, men også gjennom daglig påvirkning via organisasjoner, foreninger og enkeltpersoner som har ønske og vilje til å utvikle lokalsamfunnet.

Hvaler Senterparti vil:

- styrke den folkevalgte innflytelsen på kommunalt nivå.
- jobbe aktivt for å sikre en sunn kommuneøkonomi, med forutsigbarhet for innbyggerne.
- samarbeide med alle partier i enkeltsaker som fremmer Senterpartiets program.
- at Hvaler kommune gir et fullverdig egenprodusert tjenestetilbud. Der oppgavene er for store må samarbeide med andre/kjøp av tjenester fra andre kommuner velges.
- øke innbyggernes forståelse og engasjement for demokratiet og det politiske arbeidet ved å bedre informasjon.

Miljø

Truslene mot Hvalers natur og miljø kommer hovedsakelig utenfra, for eksempel ved oljesøl etter skipsforlis. Kommunens rolle må være å forvalte eget areal best mulig og samtidig være pådriver for en bedre miljøpolitikk generelt, og en best mulig beredskap mot alle former for utslipp som skader naturen.

Hvalers gamle kulturlandskap gror igjen. Verdifulle biotoper med sjeldne planter og dyr står i fare for å forsvinne. Utvikling er ikke å forbruke mer, men å forvalte bedre.

Hvaler Senterparti vil at:

- det gjennomføres grundige konsekvensutredninger på miljøaspektet i all kommunal planlegging.
- klimaplaner legges til grunn for alle kommunale planer og enkeltvedtak.
- kommunen støtter økt elektrifisering og etablering og bruk av bærekraftige energiformer.
- allmennhetens tilgang til strandsonen bedres, uten å frata eiere av strandeiendommene rettigheter på egen eiendom.
- det er forståelse for at det beste vern av jord og skog er aktiv bruk.
- det er på plass en fullgod regional oljevernberedskap med et lokalt utstyrsdepot.
- det etableres en "marka-grense" på hver øy som sikrer store sammenhengende naturområder mot utbygging.
- det arbeides for etablering av flisfyringsanlegg basert på lokalt produsert flis og eventuelt biogass.
- kommunen skal være positiv til mulige fellesanlegg for fjernvarme i tettstedene.
- det inngår i all byggesaksbehandling en dialog med sikte på valg av løsninger med fornybar energi og mer miljøvennlig materialbruk. Enklere byggemelding, og forenklet søknad mht skifte av vinduer, solceller etc.
- store vindmølleprosjekter skal avvises, men mindre private anlegg med vertikale rotorere kan støttes.
- primærnæringene støttes med det formål å løse økende utfordringer i forhold til miljø og bærekraft, og støtte opp under tiltak som kan gi nye muligheter og næringsveier.
- det skal jobbes for at miljø og natur forvaltes i et samspill med næringsinteresser, for et best mulig friskt og levende samfunn for fremtidige generasjoner.
- det skal vedlikeholdsmudres i Borg havn, men forutsetter landdeponi av masser, som må vurderes som en ressurs.
- vedlikeholdsmudring må støttes der det kan virke restaurerende og gi grunnlag for økt biologisk mangfold.

Samferdsel

Hvaler har periodevis svært stor trafikk, og vi har flere utfordrende områder, der utbedringer må prioriteres. Trygge ferdselsveier for skolebarn og voksne er viktig. Dette må også sees i sammenheng med vekst i besøkstall, og må tas med i vekst visjonene. De østre øyene bør være bilfrie i størst mulig grad, uten å hindre yrkeskjøring og fastboende behov.

Hvaler senterparti vil:

- Arbeide for gang- og sykkelstier langs fylkesvei 108.
- Etablere gode parkeringsløsninger langs fv 108 for pendlings- og kompiskjøring.
- Vi krever regional og lokal handlingskraft for sikring av Rødkrysset og omlegging av veien ved Svanekil
- Etablere gode parkeringsforhold for dagsturister i hele kommunen og tilrettelegg for ordnede p-plasser for hyttefolk utenom dyrket mark.
- Tillate økt bruk av vedlikeholdsmudring for bryggeanlegg for å unngå unødig forlengelser.
- At båt plass for alle fastboende nærmest der de bor, prioriteres i plansammenheng.
- Vi ønsker vekst i bosettingen på de østre øyer, og vil jobbe for at Østfold fylke opprettholder gode rutetilbud, inkludert bilferge for de østre øyene.
- Sikre fullgod bredbåndsløsning i hele kommunen via kommunalt fibernett.
- Arbeide for gode bussforbindelser internt i kommunen.